

N:o 24.

Ank. till Riksd. kansli den 5 febr. 1901, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Berga n:o 3 Lillgård i Östergötlands län.

(I. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver jordbruksärenden för den 31 december 1900 har Kongl. Maj:t uti en till Riksdagen samma dag aflåten, till statsutskottet remitterad proposition (n:o 21) föreslagit Riksdagen medgifva,

dels att följande fem till förra hospitalshemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Berga n:o 3 Lillgård i S:t Lars socken och Hanekinds härad af Östergötlands län hörande, med enskilde tillhöriga bostadshus försedda lägenheter, nemligen Asplund, Klockarelyckan, Sofielund, Tornsborg och Dykällan, finge, med de för dessa lägenheter af vederbörande uppskattningsmän angifna och å en af förste landtmätaren Alex. Lagergréen år 1898 öfver nämnda hemman upprättad karta med tillhörande beskrifning till belägenheten utmärkta områden, från hemmanet afsöndras samt mot köpeskillingar, för Asplund af 400 kronor, för Klockarelyckan af 1,100 kronor, för Sofielund af 450 kronor, för Tornsborg af 425 kronor och för Dykällan likaledes af 425 kronor, att erläggas under loppet af tio år med en tiondedel årligen, försäljas, en hvar till sin innehafvare med

tillträdesrätt den 14 mars 1902 och i öfrigt på de i 6:e mom. af kongl. skrifvelsen till domänstyrelsen angående bestämmelser att tjena till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner den 25 september 1896 omförmälda vikor;

dels att det område af samma hemman, som utgjordes af den å nyssberörda karta upptagna egofiguren n:o 103 a om 98 ar 70 kvadratmeter, finge likaledes från hemmanet afsöndras och till S:t Lars socken försäljas med tillträdesrätt den 14 mars 1902 och mot en köpeskilling af 1,000 kronor, att vid tillträdet till länets landtränteri inlevereras, samt under vilkor i öfrigt, att socknen i områdets gräns mot stamhemmanet låte uppsätta och för framtiden underhålla erforderliga stängsel;

dels ock att de medel, som genom ifrågavarande försäljningar komme att inflyta, finge, på samma sätt som köpeskillingarna för försålda mindre kronoegendomar, användas till inköp för kronans räkning af skogbärande eller till skogsbörd tjenlig mark.

Förra hospitalhemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Berga n:o 3 Lillgård jemte en jordlägenhet, kallad Bytesjorden, vore, enligt hvad af berörda statsrådsprotokoll inhemtas, genom kammarkollegii kontrakt den 23 mars 1881 utarrenderadt på 20 års tid till den 14 mars 1902 mot ett årligt arrende af 750 kronor. Sedan vid den uppskattningsförrättning, som år 1899 för förnyad utarrendering hållits å berörda hemman, fråga väckts om afsöndring och försäljning af å hemmanet belägna lägenheter, hade domänstyrelsen, jemlikt föreskriften i kongl. skrifvelsen till styrelsen den 25 september 1896 angående bestämmelser att tjena till efterrättelse i fråga om lägenheters upplåtande från kronans jordbruksdomäner, i skrifvelse den 20 juli 1900 underställt detta ärende Kongl. Maj:ts pröfning och dervid öfverlemnadt instrument öfver nämnda uppskattningsförrättning samt yttrande af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet äfvensom öfriga till ärendet hörande handlingar, deribland en af förste landtmätaren Alex. Lagergréen år 1898 öfver hemmanet upprättad karta med tillhörande beskrifning.

Af nämnda handlingar inhemtades, bland annat,

att å hemmanet, som innehölle 13 hektar 51.7 ar åker, 34.9 ar äng, 16 hektar 4.6 ar afrösningsjord och 15.7 ar impediment eller tillhoppa 30 hektar 6.9 ar, fördelade i två skiften, funnes fem särskilda med enskilda personer tillhöriga bostadshus försedda lägenheter, nemligen lägenheten Asplund, som innehades af Mathilda Wängström och omfattade de å omförmälda karta med n:is 90 och 91 utmärkta egofigurer med en sammanlagd areal af 8.7 ar, lägenheten Klockarelyckan, som innehades af Frans Gustaf Sandström och utgjordes af egofigurerne

n:is 92—96 med en areal af tillhoppa 32 ar, lägenheten Sofielund, som innehades af Maria Andersson och utgjordes af egofigurerna n:is 97 och 98 med en sammanlagd areal af 11.2 ar, lägenheten Tornsberg, som innehades af A. Svensson och omfattade egofiguren n:o 99 med en areal af 8.3 ar, samt lägenheten Dykällan, som innehades af Frans August Ohlson och omfattade egofigurerna n:is 100 och 101 med en sammanlagd areal af 8.7 ar;

att S:t Lars socken af hemmanets utmark disponerade ett å kartan med n:o 103a betecknad område om 98.7 ar, hvarå ett socknen tillhörigt fattighus vore beläget;

att samliga lägenheterna vore belägna å hemmanets andra ego-skifte eller utskiftet och i ytterkanten af detsamma invid landsväg, och att uppskattningsmännen ansett lägenheterna med hänsyn till läget kunna utan men för hufvudgården derifrån afsöndras samt föreslagit, att förstnämnda fem lägenheter måtte, med bibehållande af de för dem här ofvan upptagna områden, hvar till sin innehafvare försäljas till följande pris, nemligen: Asplund för 400 kronor, Klockarelyckan för 1,100 kronor, Sofielund för 450 kronor, Tornsberg för 425 kronor och Dykällan likaledes för 425 kronor;

att sedan innehafvarne af dessa fem lägenheter erhållit sådana förelägganden, som omförmäldes i 6:te mom. af ofvannämnda kongl. skrifvelse den 25 september 1896, de samtliga i skriftliga, till Kongl. Maj:ts befallningshafvande ingifna, af behöriga borgensförbindelser åtföljda förklaranden tillkännagifvit sin önskan att inköpa af dem bebodda lägenheter för de åsatta saluvärderna motsvarande köpeskillingar, att betalas under loppet af tio år med en tiondedel årligen;

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke haft något att erinra mot hvad uppskattningsmännen i sammanhang med värderingen i fråga om dessa fem lägenheter föreslagit;

att beträffande det af S:t Lars socken disponerade området uppskattningsmännen saluvärderat detsamma till 1,000 kronor med hänsyn dertill, att inom området vore beläget ett stenbrott, hvars årliga afkastning uppskattades till 20 kronor, hvarjemte uppskattningsmännen, på hemställan af ordföranden i kommunalnämnden, Werner Karlson, att få områdets gränser ändrade så, att stenbrottet ej komme att deri ingå, utan att området finge den omfattning, som å en af vice kommissionslandtmätaren J. Stånggren år 1899 upprättad karta funnes angifven och å Lagergéens karta utmärkts med blyerts, föreslagit ett saluvärde af 600 kronor å det sålunda inskränkta området, som upptog delar af de

med n:is 103a och 103b å sistnämnda karta betecknade egofigurer samt innefattade en areal af 1 hektar 33 ar:

att bemälde Karlson i en uppskattningsinstrumentet bifogad, till Kongl. Maj:t stäld ansökning af den 17 december 1899, under åberopande af kommunalnämndens i S:t Lars socken protokoll den 2 maj 1898, enligt hvilket nämnden i öfverensstämmelse med kommunalstämmans beslut den 28 derföretgångne mars beslutit att ingå till Kongl. Maj:t med anhållan om rätt till afsöndring af erforderlig mark från egendomen för fattighuset samt uppdragit åt Karlson att gå i författning derom, gjort framställning om berättigande för socknen att mot en köpeskilling, motsvarande åsatta saluvärdet, inköpa sistnämnda område om 1 hektar 33 ar; varande vid ansökningen jemväl fogadt utdrag af protokollet vid extra kommunalstämma den 31 augusti 1898, utvisande att stämman då beslutit att för församlingens räkning söka afsöndring af ett område af 1 tunnland 26,5 kappland eller 90 ar 30 qvadratmeter, sådant det funnes angifvet å en af Stånggren år 1898 affattad karta, samt att få inköpa det för pris, som domänförvaltningen ansåge skäligt; samt

att Kongl. Maj:ts befallningshafvande ansett förslaget om förvärfvandet af ofvannämnda område om 1 hektar 33 ar, hvilket antagligen tillkommit i tanke att stenbrottet ej skulle få af församlingen förvärfvas eller måhända af sparsamhetshänsyn, vara det minst lämpliga, på grund af områdets oregelbundna form och stenbrottets afskiljande från hemmanets öfriga egor, samt, då något hinder icke förefunnes för afhändande af stenbrottet, för hvars årliga afkastning statsverket erhöle full ersättning, med anslutning till uppskattningsmännens förslag hemställt, att S:t Lars församling, om den dertill vore villig, måtte berättigas inlösa det område, som å den af Lagergréen upprättade kartan upptoges af egofiguren n:o 103a om 98 ar 70 qvadratmeter till ett pris af 1,000 kronor med tillträdesrätt den 14 mars 1902, å hvilken dag köpeskillingen borde erläggas.

Vid handlingarnes öfverlemnande hade domänstyrelsen för egen del biträdt uppskattningsmännens af Kongl. Maj:ts befallningshafvande tillstyrkta förslag rörande afsöndring och försäljning af ofvanberörda med enskilde tillhöriga bostadshus försedda fem lägenheter, men deremot beträffande den ifrågasatta upplåtelsen till S:t Lars församling af jord till tomt för dess fattighus framhållit, att, på sätt förenämnda protokoll vid kommunalstämma den 31 augusti 1898 utvisade, församlingen då beslutit att söka afsöndring af ett område af 1 tunnland 26,5 kappland eller 90 ar 30 qvadratmeter, att emellertid kommunalnämndsordförandens ofvan omförmälda framställning afsåge ett annat område med

en areal af 1 hektar 33 ar och att, då denne icke visat, att församlingen frångått sitt ofvanberörda senast fattade beslut, någon framställning från församlingen om förvärfvande af vare sig det ena eller andra af oförmälda områden icke kunde anses föreligga, hvarför ock styrelsen hemställt, att såväl den af Karlson gjorda ansökningen som församlingens ofvannämnda beslut icke måtte till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda. I sammanhang härmed hade styrelsen dock förklarat sig icke hafva något att erinra mot den ifrågasatta upplåtelsen till församlingen, derest den dertill befundes villig, af det å Lagergréens karta med egofiguren n:o 103 a utmärkta området om 98 ar 70 qvadratmeter mot en köpeskillag af 1,000 kronor och på i öfrigt angifna vilkor.

Sedan Kongl. Maj:ts befallningshafvande i anledning häraf erhållit befallning att inhemta S:t Lars sockens yttrande, huruvida socknen vore villig att på af domänstyrelsen föreslagna vilkor förvärfva eganderätten till nyssberörda område om 98 ar 70 qvadratmeter, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande med skrifvelse den 15 december 1900 öfverlemnadt utdrag af protokoll, hållet vid extra kommunalstämma med S:t Lars församling den 9 i samma månad, utvisande, att stämman då beslutit att på de af domänstyrelsen angifna vilkor söka förvärfva eganderätten till nu ifrågavarande område.

På grund af hvad i detta ärende förekommit, hemställer utskottet,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 5 februari 1901.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.
